

через малюнок в казкотерапії / Т. Д. Зінкевич-Євстигнєєва, Д. Б. Кудзилов. – СПб.: Мова, 2003. – 125 с.

5. Зінкевич-Євстигнєєва Т. Д. Практикум з казкотерапії / Т. Д. Зінкевич-Євстигнєєва. – СПб.: ООО «Мова», 2000. – 310 с.

Кобильченко В.В.

доктор психологічних наук,
головний науковий співробітник лабораторії тифлопедагогіки
Інституту спеціальної педагогіки НАПН України

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ КОРЕКЦІЙНО- РОЗВИВАЛЬНОЇ РОБОТИ З МОЛОДШИМИ ШКОЛЯРАМИ, ЯКІ МАЮТЬ ПОРУШЕННЯ ЗОРУ

Поняття «корекційно-розвивальна робота», зазначають у своїй книзі автори С. Коробко та О. Коробко [5, 250], відображає специфічні цілі корекційної й розвивальної діяльності та одночасно їх тісний зв'язок. Власне розвивальна діяльність спрямована на створення соціально-психологічних умов для цілісного розвитку школярів з урахуванням актуальних завдань вікового етапу розвитку. Розвивальна діяльність, на думку авторів, може бути пріоритетним напрямом, наприклад, – розвиток когнітивних здібностей, комунікативних умінь, самосвідомості тощо. Тоді як психокорекційна діяльність зорієнтована передусім на вирішення конкретних проблем навчання, поведінки або психічного самопочуття.

Завдяки корекційним заходам долаються перешкоди до повноцінного цілісного психосоціального розвитку дитини, водночас успіх корекційних дій вимагає системного впливу, оскільки вирішення проблем у певній сфері життя дитини (більшою або меншою мірою) завжди пов'язане з рештою аспектів розвитку особистості. Останні можуть бути й важливими компенсаторними чинниками. Розвивальна і корекційна робота мають розгортатися як процес впливу на особистість дитини в цілому [2].

Сам термін «корекція розвитку», як певна форма психолого-педагогічної діяльності, уперше виник у дефектології щодо варіантів аномального розвитку. Він традиційно означав сукупність педагогічних впливів, спрямованих на виправлення недоліків, відхилень у розвитку дитини.

Надалі, зі становленням прикладної психології в освіті, намітилася певна тенденція до використання цього терміна більш широко: від виправлення соціально-психологічних наслідків органічних дефектів до створення оптимальних можливостей і умов для психосоціального розвитку дитини з психофізичними порушеннями [3, 125–128].

Основними завданнями корекції розвитку дитини є, по-перше, корекція відхилень у психосоціальному розвитку на основі створення оптимальних можливостей й умов для розвитку особистісного потенціалу дитини і, по-друге, профілактика небажаних негативних тенденцій особистісного розвитку [4].

Психологічна профілактика – це передусім попередження виникнення явищ дезадаптації вихованців в освітніх установах, розробка конкретних рекомендацій педагогічним працівникам, батькам по наданню допомоги в питаннях виховання, навчання й розвитку.

Основна відмінність психокорекції від впливів, спрямованих на психологічний розвиток дитини, на думку А. Осипової [6] полягає в тім, що психокорекція має справу із уже сформованими якістьми особистості або видами поведінки й спрямована на їхню переробку, у той час як основне завдання розвитку полягає в тім, щоб при відсутності або недостатньому розвитку сформувати в дитини потрібні психологічні якості. Відповідно, психокорекції підлягають лише ті недоліки, які не мають органічної основи та не являють собою такі стійкі якості, які формуються досить рано й надалі практично не змінюються.

В загальному розумінні, психологічна корекція – це активний вплив на процес формування особистості в дитячому віці й збереження її індивідуальності, здійснюване на основі спільної діяльності педагогів, психологів, дефектологів, логопедів, лікарів, соціальних педагогів та інших фахівців.

Отже, корекційно-розвивальна робота в початковій школі повинна вестися за декількома напрямками і бути пов'язана з розвитком пізнавальних процесів та емоційно-вольової сфери, розвитком мотивації навчання й «комплексу довірливості», формуванням навчальних навичок та інтелектуальних здатностей, розвитком сфери міжособистісних відносин дитини тощо.

Хочемо зазначити, що корекційно-розвивальна робота з дітьми молодшого шкільного віку має ряд специфічних особливостей. Це пов'язано зі зміною соціального статусу дитини: з дошкільника вона перетворюється в учня; зі зміною провідної діяльності: головною стає навчальна діяльність; з

розширенням міжособистісних зв'язків і зміною соціального оточення; з формуванням оптимального рівня активності, довільності; зі зміною емоційної сфери, у зв'язку з адаптацією до шкільних вимог.

Кожний з перерахованих чинників впливає на психосоціальний розвиток дитини з порушеним зором і на розвиток її особистості в цілому.

Таким чином, мета корекційно-розвивальної роботи з дітьми з порушеннями зору визначається розумінням закономірностей їхнього психосоціального розвитку як активного процесу, реалізованого у співробітництві дитини з дорослим. На цій підставі виділяють три основних напрямки й області постановки корекційно-розвивальних цілей: оптимізація соціальної ситуації розвитку; розвиток видів діяльності дитини; формування вікових психологічних новоутворень.

Якщо говорити про більш локальні цілі корекційно-розвивальної роботи, ними можуть бути: відповідність рівня психічного розвитку дитини віковій нормі; низька мотивація до шкільного навчання; труднощі психологічної адаптації до школи й шкільних вимог; негативні тенденції особистісного розвитку; проблеми спілкування й взаємодії з однолітками, педагогами та батьками; неорганізованість поведінки дитини, що включає в себе недостатню цілеспрямованість діяльності, невміння планувати, регулювати та оцінювати свої дії й т.п.

Для здійснення цілеспрямованого й результативного психологічного впливу на особистісні характеристики молодших школярів з порушеннями зору, за нашим переконанням, необхідним є створення й послідовна реалізація певної моделі корекційно-розвивальної роботи психолога [4].

Відповідно до розробленої нами моделі, корекційно-розвивальна робота практичного психолога передбачає психологічний вплив на ядро (індивідуально-сміслові утворення) і периферію (індивідуально-інструментальні утворення) особистості дитини з порушеним зором. Психологічний вплив відбувається протягом циклу спеціально організованих індивідуальних і групових занять, які передбачають глобальний і локальні позитивні психологічні ефекти, суть яких, зокрема, полягає в позитивних змінах в індивідуально-психологічних і соціально-психологічних характеристиках особистості молодшого школяра з порушеним зором.

Таким чином, в результаті послідовної цілеспрямованої корекційно-розвивальної роботи поступово відбувається оптимізація процесів індивідуалізації / соціалізації кожної дитини з порушеним зором, корекція й розвиток індивідуального й соціального в структурі її особистості, що дозволяє в остаточному підсумку оптимізувати внутрішній світ дитини та її

відносини зі світом людей, допомагає їй віднайти власне «Я», краще зрозуміти «Я» інших людей (дорослих і однолітків), реалізувати свій особистісний потенціал у провідній для даного віку діяльності й у спілкуванні з іншими людьми.

Загальним знаменником, глобальним позитивним ефектом психологічної корекційно-розвивальної роботи стає особистісне благополуччя кожної дитини з порушеним зором [1, 9–13].

Література:

1. Kobylchenko Vadym. Personal well-being as theoretical construct / Vadym Kobylchenko // TEKA-Archives of the Commission of Medical Sciences, Polish Academy of Sciences Branch in Lublin. – Lublin: Towarzystwo Wydawnictw Naukowych LIBROPOLIS, 2014. – Vol. 2. – № 1. – P. 9–13.

2. Кобильченко В.В. Корекція психосоціального розвитку учнів 1-4 класів з вадами зору: Науково-методичний посібник / В.В. Кобильченко. – К.: Актуальна освіта, 2005. – 150 с.

3. Кобыльченко В.В. Психолого-педагогическое сопровождение младших школьников с нарушениями зрения как детерминанта их успешного социального функционирования в инклюзивной образовательной среде / В.В. Кобыльченко // Инклюзивные процессы в образовании: материалы Междунар. конф., г. Минск, 27-28 окт. 2016 г. / Министерство образования Республики Беларусь; редкол. А.М. Змушко [и др.]. – Минск: БГПУ, 2016. – С. 125–128.

4. Кобыльченко В.В. Становление личности дошкольника в норме и при нарушениях зрения: монография / В.В. Кобыльченко. – Saarbrücken: LAP LAMBERT Academic Publishing, 2015. – 540 с.

5. Коробко С.Л. Работа психолога з молодшими школярами: Методичний посібник / С.Л. Коробко, О.І. Коробко. – 2-ге видання. – К.: Літера ЛТД, 2008. – 416 с.

6. Осипова А.А. Общая психокоррекция: [учебное пособие] / А.А. Осипова – М.: Сфера, 2002. – 510 с.